

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXX, broj 47

26. studenoga 2020.

cijena 200 Ft

Obnova i pregradnja petroviške Dvojezične škole do 2022. ljeta

FOTO: TIMEA HORVAT

4. – 5. stranica

Misa za Vukovar

10. stranica

Starin na obali Drave

12. stranica

Zajedno za dobrobit Fićehažana

14. stranica

Jedna muka, jedna turobnost, jedna smrt

Pogibelno i nevjerojatno brzo se približavamo 30. obljetnici vukovarske tragedije. Tridesetoj jur, prez toga da bi bili krivci najdeni, kaštigani. Paralelno s tim pak blizu još za njih 1500 nestalim tijekom traganja, ki proces se samo vliče, produžuje. Tri desetljeća muke najbližnjih i paradoksalno trideset ljet mučanja onih ki se barataju znanjem o mogućim mjestima zakapanja, o mogućim parcelama rashitanih kosti. S normalnom pameću se izmiriti ta činjenica ne more. Gustokrat se študiram, što su ovi ljudi skrivili u Vukovaru, a naravno i na svi drugi mjesta Hrvatske da su ovakovu sudbinu, smrt zavrđili, da su morali pretrpiti ponižavanje, silovanje i razna druga izabrana mučenja. Ki su ostali živi i dandanas moraju gledati kako u njevoj Hrvatskoj otprilike 5000 aboliranih bojnih zločinaca se slobodno šeće, uživa, mnogi med njimi i mirno djelaju na važni državni funkcija i pozicija, primaju hrvatske mirovine. Pitanje je samo, kako moru krajinuti svoje dušno spoznanje, zabit sve svoje okrutnosti, nemilosrdnosti, oduravanje prema brojnim tijelam u ka su pucali, kožu ogulili, zločiniteljski polomili, popljuvali, razrizali, požgali. Gdo iz blizine kani upoznati zgoditke 18. novembra 1991. ljeta u tom slavonskom gradu, mora najprzeti knjigu Vilima Karlovića naslova Preživio sam Vukovar i Ovčaru. Sve preštano ne samo je šokantno, nego ravno i nepodnošljivo. Teški tarhet za oči i mozak. Proza u pjesmi Damira Plavšića, čiji je otac ubijen na Ovčari govori o isti iskustvi. Mladić, student Veterinarskoga fakulteta i vukovarski branitelj zapisao je premlačivanje, duševni teror nevjerojatne traume iz srpskih logorov: iz Stajićeva, Niša i Sremske Mitrovice pred izlaskom na slobodu. Koga zanima kako se negdo boji svojega imena, što je značila žuta ZENGA čizma za vrime vukovarske obrambe i potom u zatvoru, kako je biti neokupan šest misec dugo, a za „jilo“ imati samo stovadeset sekundi pod grubim valom ritanja, bubanja i triskanja, najt će ovde strašne epizode. Jedna muka, jedna turobnost, jedna smrt =Vukovar, tako piše autor u nevjerojatoj dokumentaciji bojne kalvarije u svojoj knjigi „Ne plači, moj dobri anđele. Bitka za Vukovar, zatočeništvo i Sloboda.“ *Tiho*

Glasnikov tjedan

Mađarska je u utorak 3. studenoga u ponoć uvela izvanredno stanje i policijski sat kako bi spriječila posljedice pandemije koronavirusa SARS-CoV-2.

Vladinom uredbom o dodatnim mjerama zaštite zadržane su pret-

hodne epidemiološke uredbe, s posebnim osvrtno na pravila o nošenju maski. Kao nova mjera uveden je policijski sat: između ponoći i pet sati ujutro zabranjeni su glazbeni događaji, naložena sigurnosna udaljenost od 1,5 m pri posjetu knjižnici. Kontrola zaštitnih mjera je u rukama policije.

Nakon izvanrednog stanja koje je bilo na snazi od 11. ožujka do 18. lipnja mađarski premijer i vlada smatrali su kako je vrijeme za donošenje novih mjera kako bi se mogla očuvati funkcionalnost zdravstvenog sustava i zaštita života starijih osoba. I ovo drugo izvanredno stanje daje vladi legitimaciju upravljanja putem dekreta na rok od devedeset dana, što je potvrdio i Mađarski parlament. Izvanredno stanje sa sobom nosi i nova pravila u sferi odlučivanja i ovlasti nadležnih državnih tijela, koje su uokvirene zakonskom regulativom.

Za vrijeme trajanja izvanrednog stanja na snazi su posebni zakonski propisi koji se odnose na rad narodnosnih samouprava,

na državnoj, područnoj (županijskoj) i mjesnoj razini. Reguliraju to posebni propisi u skladu s odredbama dvaju zakona iz 2011. godine, stavkom 4. članka 46. Zakona o izmjenama Zakona o zaštiti i spašavanju i drugih povezanih zakona br. CXXVIII. i stavkom 1. članka 153. i stavkom 2. članka 153. Zakona o narodnostima br. CLXXIX. Na isto upućuje Vladina uredba 478/2020 o proglašenju izvanrednog stanja. (XI. 3.). Narodnosne samouprave svoj rad tijekom izvanrednog stanja obavljaju u skladu s vladinom uredbom i zakonskom normom. Sve ovlasti i sva prava odlučivanja narodnosnih zastupničkih tijela na mjesnoj, regionalnoj i državnoj

razini prelaze u isključivu nadležnost predsjednika narodnosnih samouprava, u skladu sa zakonom. Sukladno tomu, ovlasti i pravo odlučivanja Skupštine Hrvatske državne samouprave za vrijeme trajanja izvanrednog stanja prelaze u nadležnost predsjednika HDS-a. Isto tako ovlasti zastupničkih ti-

jela regionalnih i mjesnih hrvatskih samouprava prelaze na njihove predsjednike. Izvršavanje dužnosti i ovlasti predsjednika narodnosnih samouprava moraju biti u skladu sa stavkom 3. članka 10. Zakona o narodnostima br. CLXXIX. Na isto tumačenje vladine uredbe i zakonskih akata, u vremenu izvanrednog stanja skrenuo je pozornost predsjednicima narodnosnih samouprava nadležni državni tajnik nadležnog ministarstva Mađarske vlade.

Branka Pavić Blažetin

„Za vrijeme trajanja izvanrednog stanja na snazi su posebni zakonski propisi koji se odnose na rad narodnosnih samouprava, na državnoj, područnoj (županijskoj) i mjesnoj razini.“

Pratite medijske platforme Medijskog centra Croatica!

MEDIJSKI CENTAR *Croatia*

www.glasnik.hu

Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Čitajte i širite Hrvatski glasnik „oazu hrvatske pisane riječi u Mađarskoj“!

Facebook profil Hrvatski glasnik – dnevni tisak – budite obaviješteni prateći Hrvatski glasnik!
radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorakom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati!

Croatia TV - tjedni prilog! Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar Croatia i preko Facebookovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV!

Predsjednika HDS-a u svom uredu primio gradonačelnik Sambotela dr. András Nemény

Ivan Guga: „Gradonačelnik Sambotela apsolutno je izrazio želju za suradnjom i s mjesnom i Hrvatskom državnom samoupravom, vjerojatno ćemo još naći načina kako da tu suradnju ojačamo!”

Ivana Gugana, predsjednika Hrvatske državne samouprave je 26. oktobra, u pondiljak, u nazočnosti Francija Jurašića, predsjednika mjesne Hrvatske samouprave, po prvi put primio u svojem sambotelском uredu, lani izabrani gradonačelnik dotičnoga varoša, dr. András Nemény. O sastanku, upoznavanju sa sambotelским liktarom pitali smo hrvatskoga predsjednika.

Razgovarala: Timea Horvat

Ivan Guga, Franci Jurašić i dr. András Nemény pri razgovoru

▮ *Pred kratkim ste se našli sa sambotelским načelnikom, što je bila tema vašega sastanka?*

Prije svega moram reći da smo u prijašnjem ciklusu imali izvršnu suradnju s bivšim gradonačelnikom dr. Tivadarom Puskásem, a zapravo i cijelim sambotelским gradskim vijećem. Smatrali smo kako bi evo, nakon izbora, bilo dobro održati sastanak s novim gradonačelnikom, predstaviti se i izložiti planove HDS-a glede gradišćanskih i konkretno sambotelških Hrvata. Nažalost, zbog pandemije nismo mogli ranije dogovoriti sastanak, koji je tako obavljen sada, u listopadu. Meni je izuzetno drago što smo se mogli sresti, na početku sam se gradonačelniku zahvalio što stvarno brine o hrvatskoj zajednici i Hrvatskoj samoupravi, i to ne samo on, nego i sambotelški gradski čelnici. Mislim da je suradnja izuzetno dobra. Nakon toga smo razgovarali i o našim planovima glede Obrazovnog centra Mate Meršić Miloradić. Naime, uslijed izmjena zakona o manjinama vlasnici obrazovnih ustanova mogu u vlasništvo uzeti i zgradu tih institucija, i ja sam izrazio želju da to učinimo, slično kao i u drugdje, u Pečuhu i Santovu. Naravno, za to će trebati odluka skupštine. Želimo biti vlasnici zgrade i u Sambotelu. Zasada imamo ugovor na dvadeset godina, međutim, mislim da bi zbog raznih natječaja i niza drugih stvari bilo dobro da vlasnik zgrade bude Hrvatska državna samouprava. Gradonačelnik se nije ogradio niti protivio, jedino je rekao kako njihova pravna služba treba provjeriti zakonske propise i onda ćemo se ponovno vratiti toj temi.

▮ *Kakva je bila atmosfera toga susreta?*

Bilo je pomalo čudno, u maskama, s razmakom itd., ali mislim da je atmosfera bila izuzetno ugodna. Gradonačelnik Sambotela je apsolutno izrazio želju za suradnjom i s mjesnom i Hrvatskom državnom samoupravom, vjerojatno ćemo još naći načina kako da tu suradnju ojačamo. Osobno mislim da će nastavak tog susreta biti dobar.

▮ *Rekli ste i sami da s prethodnim gradonačelnikom Sambotela, s dr. Tivadarom Puskásom jako dobro ste sudjelovali, a njega smo mogli vidjeti na svakojaki hrvatski priredba u Sambotelu, u Hrvatskoj školi, na Hrvatskom danu, dokle k novomu načelniku još nismo imali sriču na hrvatskom događaju. Kako mislite, dovoljno on prati sudbinu i budućnost hrvatske zajednice u Sambotelu?*

Za mene je bitno ono, što sam čuo od predsjednika Hrvatske samouprave u Sambotelu. On je rekao da dobro surađuju, Hrvatska samouprava u ovom gradu ima moralnu i novčanu podršku i mislim da neće biti nikakvih problema ni sa suradnjom s Hrvatskom državnom samoupravom. S jedne strane ne smijem zaboraviti da je ove godine otkazan ili odgođen velik broj programa, a s druge strane kroz svoj posao vidim i vjerujem da gradonačelnici, pogotovo u velikim gradovima, zbog situacije u državi i svijetu imaju izuzetno puno posla i obveza. Nakon našeg razgovora vjerujem da će on isto tako posjećivati hrvatske priredbe, kako i njegov prethodnik te su mu važni Hrvati u gradu Sambotelu.

▮ *Dobro znamo da pred zgradom Hrvatske škole je jedan sportski plac kojega hasnuju i naši školarci i mališani iz čuvarnice. Je li bilo diskusije za to, kako dalje s tim sportskim placom?*

Prethodno sam, naravno, posjetio i školu, gdje sam razgovarao s ravnateljicom Editom Horvat-Pauković. Dogovorili smo se da dok imamo relativno mali broj djece, nećemo tražiti vlasništvo nad terenom. To sportsko igralište naša djeca i sada nesmetano koriste kada imaju vani neke aktivnosti, ali vlasništvo zasada nismo tražili. To iziskuje odgovornost, netko ga mora održavati. Utvrdili smo da škola ima dosta veliko dvorište, a ako krenemo u drugu fazu obnove zgrade, obratit ćemo pozornost i na uspostavu odgovarajućih uvjeta za sport u samom objektu, odnosno u dvorištu školskog centra.

Predaja dara

▮ *Ako smo već kod te druge faze obnove, kad bude za to došlo vrijeme?*

Ako nastavimo kako smo počeli, a ja se nadam da hoćemo, druga faza odnosit će se na gimnaziju. Kako smo sada još u nižim razredima, imamo još nekoliko godina da se za to pripremimo. Vjerujem da ćemo za godinu-dvije već početi ozbiljno razmišljati o nastavku gradnje, odnosno obnove te zgrade, tražeći novac možda iz mađarskih i europskih fondova.

▮ *Vraćajući se još do sastanka, jeste li se dogovorili kad će biti slijedeći susret s gradonačelnikom Sambotela?*

Dogovorili smo se da ćemo im poslati sve dokumente glede zakona u kojem stoji da moraju predati školsku zgradu. Kada skupština HDS-a potvrdi da tražimo zgradu, odluke ćemo dostaviti gradonačelniku, odnosno poglavarstvu Sambotela, a nakon toga, vjerojatno početkom godine, na prvoj sjednici o tome će moći odlučiti i sambotelsko gradsko Vijeće.

Vladina potpora od 500 milijun Ft

Obnova i pregradnja petroviske Dvojezične škole do 2022. ljeta

Zvanarednu vist je došao podiliti 5. novembra, u četvrtak otpodne na dvor petroviske Dvojezične škole, parlamentarni zastupnik, Zsolt V. Németh. U okviru konferencije za medije je i službeno najavljena Vladina potpora od 500 milijun Ft petrovskoj Seoskoj samoupravi, za obnovu i pregradnju dvojezične odgojno-obrazovne ustanove. Za ov potez sanjaju u južnogradišćanskom naselju kih trideset ljet, jer iz ovoga materijalnoga zviranjka do 2022. ljeta će moć skupadonesti pod jedan krov sve petroviske školare i pedagoge.

Trenutačno nastava teče u dvi zgrada, ke su odaljene jedna od druge, kih 800-1000 metarova. Ta put su mogli školnici i školnicovice napraviti na biciklu, a bilo je dana kad su još i tri put morali sjesti na dvokolca da od „nove škole“, kade se podučavaju dica od 5. do 8. razreda, zajdu na ure mališanom, od 1. do 4. razreda. Toj štoriji, izgleda, došao je kraj, a zapečaćena je i sudbina dolnje

škole, ka je sagrađena 1874. ljeta i danas je crikveno imanjenje. „Nova škola“ je predana 1963. ljeta i zaistinu vapi jur za temeljnom obnovom. „Dost teško je vjerovati da od česa sanjamo jur trideset ljet dugo, jednoč će se nek ostvariti“, začela je ganutljivo svoj govor načelnica Agica Jurašić-Škrapić i pokazala je gostom, kako će se po planu, u obliku U sazidati novo krilo škole i kako je

„Novu školu“ pohadjaju dica od 5. do 8. razreda

Seoska samouprava jur prethodno kupila od susjeda još grunte za ovu priliku. „Simboličan je današnji događaj i zbog toga jer se nalazimo u naselju, kojega tuče koronavirus, a mi kanimo danas govoriti o vitalnosti ovoga sela jer tomu je određeni i osnovni element škola“, rekao je u uvodu Zsolt V. Németh ki je povidao i o svojem doživljaju od prlje dvi ljeti, kad je stupio u dolnju školu i bilo je očividno da u toj zgradi o razvitku nij' riči. „Siguran sam bio da će državna namjera za potpiranjem ove školske investicije jednoč dobiti zeleno svitlo i 30. oktobra i službeno je objavljena vladina odluka, kako će se petrovskoj Dvojezičnoj školi osigurati 500 milijun Ft za obnovu i nadogradnju zgrade. Sričan sam da za dvi ljeti svečevat ćemo ovde jednu modernu školu, što će vjerno slu-

Sliva: Zsolt V. Németh parlamentarni zastupnik, István Fodor, ravnatelj sambotel-skoga centra Obrazovnoga okružja i Agica Jurašić-Škrapić, načelnica Petrovoga Sela prilikom konferencije za medije

žiti i ta aktivni društveni žitak čiji su dilnici sami Petrovišćani", naglasio je političar, komu se je i načelnica sela ovput zahvalila da u dobrom i zlu, vik je pripravan pomoći. Ravnatelj sambotel-skoga centra Obrazovnoga okružja István Fodor je izrazio svoje veselje zbog Vladine potpore i moderniziranja dotične škole, ka od 2013. ljeta stoji u održavanju i nadležnosti sambotel-skoga centra i ujedno je i obećao svu pomoć petrovskoj načelnici. Dodao je još da je ova mogućnost velika pomoć i u tom da ova zajednica sačuva svoj materinski jezik i svist Hrvatov. Pri pregradnji neće samo novi razredi dobiti mjesta za ducu, od 1. do 4. razreda, nego i jezični labor

i sve potrebne prostorije za obrazovanje, a investicija pravoda sadrži i obnovljenje električne mriže, moderniziranje grijanja kot i uređivanje parka i športskoga igrališća. „Momentalno sve skupa 70 dice pohadja školu, ne samo iz Petrovoga Sela, od toga polovica je u dolnjoj školi i u dva razredi su sami dičaki“, ovo smo doznali jur od v.d. ravnateljice škole Ane Škrapić-Timar, ka je u trenutku press-konferencije bila u karanteni, a školari na digitalnoj nastavi dva tajejne dugo. 9. novembra, u pondiljak se je pak začela s punim elanom nastava, a naporno vrime svakako olakša sama zamisao da novo školsko ljeto 2022. će pozdraviti i pedagoški zbor i školare pod jednim krovom, med dosad nevidjenimi, modernimi i boljimi uvjeti.

Tiho

Sudbina stare škole je zapečaćena

Dio školarov na sredini s ravnateljicom Anom Škrapić-Timar

Europa za građane-projekt „Gradovi bez granica”

Samouprava grada Aljmaša predstavlja Mađarsku po šesti put

Samouprava bačkog gradića Aljmaša po šesti put od 2006. godine predstavlja Mađarsku u programu Europske unije „Europa za građane”, koji se u talijanskoj pokrajini Padovi ostvaruje kroz projekt Europske unije pod nazivom „Gradovi bez granica” („Comuni Senza Frontiere”).

„Europa za građane” je program EU koji potiče suradnju europskih zemalja u područjima vezanim za zajedničku europsku povijest i aktivno europsko građanstvo. Svrha programa jest potaknuti građane Europe na promišljanje zajedničkih vrijednosti poput mira, slobode, ravnopravnosti, pravednosti, solidarnosti i prakticiranja demokratske političke kulture kroz građansku participaciju, volontiranje, međukulturalni dijalog i međusektorsku suradnju.

Nositelj projekta je talijanska Općina Granze, dok su ostali partneri Grad Aljmaš iz Mađarske, Grad Seini iz Rumunjske, Grad Nowe Warpno iz Poljske te Pokrajina Padova iz Italije. Grad Dubrovnik jedini je hrvatski partner na projektu, a Aljmaš predstavlja Mađarsku.

Glavni cilj projekta „Gradovi bez granica” je doprinijeti razumijevanju Unije, njezine povijesti i raznolikosti, poticati europsko građanstvo i poboljšati uvjete za građansko i demokratsko sudjelovanje na razini Unije. Glavne projektne aktivnosti usmjerene su na uključivanje većeg broja građana u raspravu o budućnosti Europe. Građani će sudjelovati u razgovorima o vrijednostima EU-a, dijeleći svoje kulturno i socijalno nasljeđe.

Projektom se u razne aktivnosti žele uključiti prvenstveno osobe od 18 do 40 godina, ustanove, civilne i sportske udruge, ali isto tako i osnovnoškolci i gimnazijalci.

Projekt se ostvaruje u razdoblju od 1. listopada 2020. do 31. srpnja 2021. godine.

Povodom početka projekta „Gradovi bez granica”, 1. listopada u Dubrovniku je održan prvi online partnerski sastanak.

Sudjelovanje grada Aljmaša nalazi se u pripremnom razdoblju, a u prvom koraku 27. listopada ove godine projekt je predstavljen na sjednici Gradskog vijeća Aljmaša. O odvijanju projekta, čija je voditeljica Kinga Légrády Németh, opširnije informacije dostupne su na mrežnim stranicama grada Aljmaša (www.bacsalmas.hu) i Facebook stranici Turističkog ureda Aljmaša (www.facebook.com/bacsalmasiturizmus).

U okviru projekta „Gradovi bez granica” koji se sufinancira iz europskog programa „Europa za građane” Aljmaš će ostvariti potprogram 2 „Demokratsko preuzimanje uloge i građansko sudjelovanje” i 2.1 „Suradnja prijateljskih gradova”. Pri tome su prioriteta „Rasprava o budućnosti Europe i borba protiv euroskepticizma”. Ukupni proračun projekta je 14 615 eura, a njime se financiraju troškovi smještaja i prehrane u Italiji. Projektne partneri snose putne troškove, troškove održavanja sportskih priredbi, poklona, anketnih listića, dokumentacijskih fotografija i videozapisa te objave projektnih rezultata.

Spomenik žrtvama Drugog svjetskog rata s ulorcima iz Biblije na četiri jezika: hrvatskom, njemačkom, mađarskom i hebrejskom

Projekt je predstavljen na sjednici Gradskog vijeća krajem listopada

Prvo razdoblje projekta u Aljmašu usmjereno je na pripreme djelatnosti za odrasle i mlade, drugo na susret u talijanskom gradu Granzeu, a treće na prikupljanje povratnih informacija od sudionika i građana te prosljeđivanje rezultata glavnom nositelju projekta.

Aljmaš će u talijanskom Granzeu od 25. do 29. lipnja predstavljati tridesetočlano izaslanstvo u kojem će biti zastupljeni gradski vijećnici, djelatnici gradskih ustanova, predstavnici civilnih i sportskih udruga te odrasli i mladi predstavnici obrazovnih ustanova.

U sklopu projekta planirana je velika završna priredba u talijanskom gradu Granzeu. Na navedenom događaju sudjelovat će svi dionici direktno uključeni u provedbu projektnih aktivnosti tijekom kojeg će se predstaviti rezultati projekta, razmijeniti mišljenja i iskustva na temu razumijevanja Unije te poboljšanja uvjeta za građansko i demokratsko sudjelovanje u politikama Europske unije. Sastanak će paralelno s europskim igrama i sportskim aktivnostima uključivati radionice i koncerte u zajednici s ciljem osnaživanja europskog identiteta i pripadnosti Europskoj uniji. S.B.

Na marginama jedne berbene veselice

Nisam se umorila u berbi, ali kada mi je Stana Kovač rekla kako su svi njeni preci iz Vršende, samo baka po mami je iz Maroka (Erdősmárok) i kako se sjeća vremena kada je Orašje bilo puno Šokaca, obuzela me tuga. Nekada je tu bilo puno „ora“, kao i „Ovčjeg repa“ (Juhfark), nadaleko čuvenog vršendskog vina. I bilo je jako puno čobana i ovaca. A kada mi je Ladislav Kovačević, koji ima vinograd u voljenom Orašju, rekao kako mu je otac Dežika već tri godine onemoćao, a i ne vidim nekoliko lica koje vežem uz Vršendu i sva šokačka zbivanja u njoj kroz proteklih tridesetak godina, osjećaj tuge me je sasvim obuzeo. Ladislav sa svojim sinovima, od kojih svi sviraju „brača“, i njihov sastav Orašje se smiješe i uveseljavaju mi dan. Oni ne žive u Vršendi nego u Mohaču. Ladislav samo dolazi obrađivati vinograd. A njegov brat Atilla je tu, u Vršendi.

Zreli grozd

Nema više života u podrumima, ostalo je nekoliko mladih koji proizvode vino na veliko i obrađuju vinograde, jer od toga žive, stari su pomrli. „Ovi podrumi na ovoj strani, na jednoj ruci bi mogla pokazati podrume koji još žive. A nekada bi stari došli van, legli na strunjaču u debeli hlad. Tu je bilo puno živadi, kokoši i ostaloga. Ja sam često išla u nadnicu, puno sam radila, u berbi i vinogradu uvijek je bilo veselo, galama, a došli bi i tamburaši“, priča mi Stana. Oni koji imaju vinograd organiziraju berbu pa dođu rodbina i prijatelji. Tako se okupilo i društvo kod Ladislava Kovača. On je ostavio malo grožđa da imamo razloga doći u Vršendu i sastati se, zapjevati uz tamburaše i „divaniti se.“

Stana Kovač

S vlasnikom vinograda u Orašju
Ladislavom Kovačem

Ovce i vršendski „ovčji rep“ polako s vršendskih brežuljaka i livada odlaze u povijest. Na posjedu koji je danas u vlasništvu Ladislava Kovača nekada su svoje vinograde imala 44 vinogradara iz Vršende. Berba je bila praznik, okupili su se prijatelji i rodbina uz ukusne zalogaje i pjesmu dugo u noć.

Cabernet Franc sorta je koju beremo u vinogradu zasađenom prije dvije godine, urodilo je. „Nekada su ovdje na seoskom brdu bili mali vinogradi veličine od 700 do 1400 m², bilo je i do sedamdesetak vlasnika. Danas nas je svega troje, od kojih ja u jednom komadu imam domalo pola te zemlje, i najviše vinograda na „selskom brdu“, rekao mi je Ladislav Kovač. Ladislav ima oko 5000 trsa na jednom hektaru, a gospodari na 5 hektara što je oko 25 000 trsa. Uz to ima i manji vinograd u Villányu. On već radi profesionalno s brojnom mehanizacijom, i ovaj novi vinograd sadio je tako da se za pet-šest godina može brati s kombajnom.

Uređeni vinograd

Nekada su vinogradi „trajali“ i više od 50 godina, a sadašnjima se vijek znatno smanjuje. Životni vijek današnjih vinograda je dvadesetak godina. Zašto? Sve se radi stronjno i tako se ošteti trs. Profesionalni vinogradari i vinari vinograd obrađuju dok daje prinost koji čini rentabilnim obradu istoga, ako ne onda ga iskrče i sade novi.

U Mađarskoj je bilo vinograda na 90 000 hektara zemlje koji su davali ukupno 2,5 milijuna hektolitara vina, danas je u Mađarskoj zasađeno 60 000 hektara vinograda koji daju godišnje 3,5 milijuna hektolitara vina, ako je dobra godina, a kada je lošija godina onda oko 2,7 milijuna hektolitara vina.

„Ovčji rep“, Irsai Olivér, Merlot, Feteasca Regala, Cserszegi Fűszeres... Nije svejedno gdje je vinograd, kakva je zemlja, tlo, sunčani sati... Tako primjerice Ladislav sortu Irsai Oliver ima posađenu na nadmorskoj visini od 200 metara i na nadmorskoj visini od 170 metara. Razlika je i do desetak dana u berbi.

Najponosniji je na „ovčji rep“. Donio je on sortu Juhfark od Balatona, ali se ona ne ponaša na isti način kao vršendski „Ovčji rep“. Stara vršendska sorta nije uzalud proslavila Vršendu, zdrava je lijepa, bogata, balatonski prije trune, ima više šećera i kiseline... Znali su naši stari što je dobro!

Branka Pavić Blažetin

Ukoričeno leksikografsko blago hrvatskoga iseljeničtva i manjina

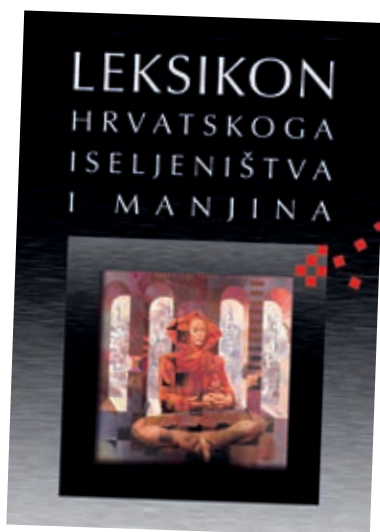
U Zagrebu je promovirano divot-izdanje *Leksikona hrvatskoga iseljeničtva i manjina* u nazočnosti brojnih visokih uzvanika iz javnoga života Republike Hrvatske i hrvatskoga izvandomovinstva. Leksikon je ove godine izašao u sunakladništvu Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* i Hrvatske matice iseljenika, a naslovnica je rad uglednoga hrvatskog slikara iz Australije Charlesa Billicha. Izaslanik predsjednika Vlade RH gospodina Andreja Plenkovića na promociji bio je povjesničar Dario Magdić, zamjenik državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH koji je ovaj projekt ocijenio prvorazrednim referentnim djelom naše kulture.

Leksikon hrvatskoga iseljeničtva i manjina koji, na 1096 stranica i s 3464 natuknica, opisuje fenomen hrvatskih migracija s naglaskom na one u protekla dva stoljeća, predstavljen je 21. listopada u multimedijalnoj dvorani Kluba *Matis* u Hrvatskoj matici iseljenika. O djelu koje predstavlja leksikografsku građu relevantnu za hrvatski nacionalni korpus i kulturu izvan domovine, uključujući pokrete, organizacije, događaje i ljude iz 45 zemalja svijeta, okupljenima su govorili: ravnatelj Matice prof. Mijo Marić, ravnatelj Instituta *Ivo Pilar* dr.sc. Željko Holjevac, recenzent prof. dr. sc. Vladimir P. Goss, ravnatelj Dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu dr. sc. Tomislav Markić te urednici dr. sc. Vlado Šakić i dr. sc. Ljiljana Dobrovšak. Prisutnima se obratio i zamjenik državnog tajnika Zvonka Milasa i izaslanik hrvatskoga premijera Dario Magdić. Prigodni glazbeni program izvela je operna umjetnica Antonela Malis, a promociju je znalački i nadahnuto vodila Vesna Kukavica, rukovoditeljica Odjela za nakladništvo HMI. Broj uzvanika bio je ograničen u skladu s odlukom lokalnog stožera Civilne zaštite grada Zagreba. Predstavljanje se u realnom vremenu moglo pratiti na Facebook stranici Hrvatske matice iseljenika.

Matičin je ravnatelj Mijo Marić, među inim, naglasio kako predstavljeni Leksikon nastoji sažeti ljudsko znanje o hrvatskome iseljeničtvu među korice jednog kompendija. Na sistematizaciji građe Leksikona radilo se godinama – razumljivo, radi neistraženosti kako manjinske tematike tako i iseljeničke problematike hrvatskoga naroda, dodao je. Urednički dvojac Šakić-Dobrovšak upravljao je sa stotinjak mlađih suradnika iz desetak vodećih hrvatskih baštinskih ustanova, među kojima su i Leksikografski zavod *Miroslav Krleža* i Nacionalna i sveučilišna knjižnica iz Zagreba te vodeće iseljeničke organizacije iz 45 zemalja sa svih kontinenata.

Ideja o pokretanju ovog nakladničkog pothvata, kako stoji u uvodu Leksikona, pripisana je predsjednici Upravnog odbora Hrvatske matice iseljenika i saborskoj zastupnici Zdenki Babić Petričević, koju su podržali članovi Matičina UO književnik Hrvoje Hitrec i povjesničar, dr. Ljubomir Antić (2007.). Najkraće rečeno, *Leksikon hrvatskog iseljeničtva i manjina* je svjedočanstvo o hrvatskim postignućima od Sjevernog do Južnoga pola. Posrijedi je pravo leksikografsko blago nacionalnoga tipa u kojem je pozornost uredništva pridana isključivo građi relevantnoj za hrvatski nacionalni korpus i kulturu izvan domovine, kazao je ravnatelj Marić.

Objavljivanje i tiskanje knjige koja hrvatskoj čitateljskoj publi-

ci u našoj matičnoj državi predstavlja povijest, književnost, kulturu i umjetnost Hrvata izvan granica Hrvatske uvijek je radostan događaj za pripadnike tih hrvatskih zajednica, jer je to znak da nas Hrvatska nije zaboravila i da još uvijek ima pojedinaca i ustanova koji vode brigu o svojim sunarodnjacima koji su tijekom povijesti bili prisiljeni iz raznih razloga napustiti svoje rodne krajeve, ali su i u novoj sredini ostali privrženi jeziku i kulturi svojih dalekih predaka. Veliki potihvat Instituta za društvene znanosti *Ivo Pilar* i Hrvatske matice iseljenika predstavlja uistinu veliku radost za spomenu-

te hrvatske zajednice širom svijeta, riječi su koji je skupu uputio nenazočni recenzent dr. sc. Dinko Šokčević iz Budimpešte, a pročitao politolog Željko Rupić iz Hrvatske matice iseljenika.

Leksikon hrvatskog iseljeničtva i manjina, po riječima prof. dr. sc. Vladimira P. Gossa, rječnički je popis pojedinaca, skupina, ostvarenja, karakteristika hrvatskih ljudi trajno izvan njihovih domovina, RH i R BiH, odnosno onih koji se makar djelomično ili privremeno identificiraju s nekim izvanhrvatskim domicilom. Ideološki je ujednačen i bez političkih predznaka. Za zemlju s razmjerno vrlo velikim iseljeničtvom, ovaj leksikon proširuje znanje i značaj hrvatskog naroda kao globalnog fenomena za barem jednu trećinu. Veliki je korak prema stvaranju identiteta Globalne Hrvatske i važno sredstvo zbližavanja svih ljudi hrvatskog podrijetla u svijetu. Nadalje, *Leksikon hrvatskoga iseljeničtva i manjina* je naša vrhunska legitimacija pred svijetom, poviješću i nama samima, ustvrdio je recenzent Goss.

Leksikon je ove godine izašao u sunakladništvu Instituta društvenih znanosti *Ivo Pilar* i Hrvatske matice iseljenika, a naslovnica je rad uglednoga hrvatskog slikara iz Australije Charlesa Billicha.

Raspon obrađenih pojmova tematski obuhvaća multidisciplinarna područja povijesti i sociologije, jezikoslovlja i kulturne antropologije, humane geografije i etnografskih obilježja hrvatskih migranata, umjetničko stvaralaštvo i znanstvena postignuća, na-

Trenutak za pjesmu

Tigrovi

Primjećuješ li da sličimo na dva tigra u jednom kavezu koji se unezvjereno vrte oko svoje osi. Jedan tigar krene lijevo hvatajući nešto a onda shvati da samo hoda uokrug želeći zubima prihvatiti vlastiti rep ili rep drugog tigra koji je isto nekud krenuo.

Tatjana Gromača

kladništvo u dijaspori i hrvatskoj nastavi u inozemstvu i dr. Stotinja domaćih i inozemnih stručnjaka saželo je makropedijske natuknice globalne hrvatske iseljeničke dionice. Uz njih, u leksikonu su uvrštene i mikropedijske natuknice, a najbrojnije su biografije istaknutih pojedinaca, umjetnika i znanstvenika. Pažljivi će se čitatelj, među inima, susresti i s radnicima na privremenom radu u inozemstvu, pečalbarima, prekooceanskim iseljenicima, manjincima u europskome susjedstvu, disidentima, egzilantima, pustolovima i onima zahvaćeni suvremenom mobilnošću.

Nakladnički tim sastavio je širi abecedarij elektroničke baze leksikografskih znanja utemeljen na istraživanjima na području migracija građana hrvatskih korijena, a njihov je pionirski rad čitateljskoj javnosti dostupan u mrežnom izdanju od 2015., dok tiskano izdanje izlazi uoči sedamdesete obljetnice uspješnoga djelovanja Hrvatske matice iseljenika i tridesete obljetnice Instituta Ivo Pilar.

Na povijesnim tragovima i Domovinskome ratu potkraj XX. stoljeća ostvarena je i hrvatska državna samostalnost pa su stoga spoznaja o iseljenoj Hrvatskoj i hrvatskim manjinama u suvremenim okolnostima nezaobilazna sastavnica hrvatskoga globalnog i europskog identiteta. Nadalje, u svim procesima koji su prethodili ostvarenju osamostaljenja sudjelovali su i hrvatski iseljenici.

Nakon što je za potrebe projekta izrađen abecedarij natuknica, stručnjaci i znanstvenici Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža i Instituta Ivo Pilar osmislili su bazu podataka. Trenutačno baza Leksikona sadrži 12 783 natuknice, no taj će se broj prikupljanjem informacija i spoznaja kontinuirano dopunjavati novima. Više od 2900 natuknica odnosi se na manjinske skupine, 9000 na iseljeničtvo, a ostale na pojmove, mjesta i događaje. Valja reći da će se svi podaci iz baze u budućnosti moći koristiti za izradu Enciklopedije hrvatskoga iseljeničtva i manjina ili zasebnih leksikona (npr. Leksikon Hrvata u Sjedinjenim Američkim Državama, Leksikon Hrvata u Mađarskoj, Leksikon gradišćanskih Hrvata i dr.) i za daljnja istraživanja, kazala je urednica Dobrovšak.

U gotovo desetogodišnjem procesu od početka rada na Leksikonu do danas sudjelovale su mnogobrojne institucije i pojedinci. Očekivano je u bazi pohranjeno mnogo više natuknica nego što sadrži tiskano izdanje, što dakako svjedoči i o velikom broju neustavljenih i još uvijek relativno nepoznatih spoznaja o iseljenoj Hrvatskoj i hrvatskim manjinama, dodala je urednica Dobrovšak.

Svečanosti predstavljanja ovoga enciklopedijskoga prvijenca, čija naklada tiskanog izdanja je iz razumljivih razloga ograničena, uz spomenute, nazočili su i veleposlanica RH u Argentini Duška Paravić, predsjednica Saborskog odbora za Hrvate izvan RH Zdravka Bušić i Zdravko Gavran iz MVEP, izaslanica ministrice kulture RH Anja Jelavić, predsjednik UV HMI Milan Kovač i njegov član Hrvoje Hitrec, Croatiana Orešković i dr. sc. Milan Bošnjak iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, prof. dr. sc. Željko Tanjić rektor Hrvatskog katoličkog sveučilišta, akademik Ante Markotić, Predsjednik Udruge Prsten Pavo Zubak, dr. Marin Sopta, dr. Božo Skoko, Tuga Tarle, Drago Šaravanja, Ivana Bačić Serdarević, Darko (Teodoro) Mažuranić, Ruža Studer-Babić, Jadranka Vincek, Kristijan Jusić, Marijan Lipovac i dr.

Uz zahvalu svima koji su na bilo koji način doprinijeli realizaciji ovog izdavačkog pothvata, pojedincima i institucijama, iseljeničkim udrugama i katoličkim misijama, a posebno urednicima, ravnatelju Holjevcu i voditelju projekta Šakiću i zajedničkom timu koji je vrijedno godinama radio na Leksikonu, ravnatelj Marić je darovao bukete cvijeća Ljiljani Dobrovšak i Vesni Kukavici.

Konzultantski tim na projektu čine doktori Ivan Čizmić, Ivan

Rogić i Marin Sopta. Voditelji pojedinih dionica su brojni renomirani suradnici iz zemlje i inozemstva. Hrvatske manjine u susjednim zemljama i hrvatsko iseljeničtvo obrađivala je Ljiljana Dobrovšak s posebnim naglaskom na sintetskim makropedijskim natuknicama, dok su Hrvati u Sjedinjenim Američkim Državama bili u fokusu dvojca Danijel Vojak – Filip Tomić; Hrvati u Australiji i Novom Zelandu bili su predmet interesa Ivana Hrštića; Hrvati u Kanadi bili su u fokusu Filipa Majetića; Hrvati u Južnoj Americi ključna su tema Ivane Žebec Šilj; Hrvati u Njemačkoj u središtu su pozornosti Aleksandre Brnetić; Hrvate u Austriji obradio je Ivan Brlić; Hrvati u Francuskoj bili su u fokusu Mauricija Frke Petešića, a Hrvatima u Norveškoj bavio se u ovom izdanju Ivan Poljac. Stalni suradnici Leksikona bili su Ivana Andrić Penava, Željko Brguljan, Đuro Franković, Eduard Hemar, Vesna Kukavica, Teodoro Darko Mažuranić i Jakov Žižić. Stručni suradnici bili su Slaven Kale i Neven Bošnjaković. Suradnici i autori natuknica su: Ivana Andrić Penava, Petar Antunović, Mario Bara, fra Josip Bebić, Nikola Benčić, Ivana Bendra, Marin Beroš, Saša Bodulica, Neven Bošnjaković, Željko Brguljan, Ivan Brlić, Aleksandra Brnetić, Lovorka Čoralić, Jasna Ćurković Nimac, Ljiljana Dobrovšak, Vlatka Dugački, Tomislav Đurasović, Bruna Esih (voditeljica dionice Iseljeničtvo do 1. 5. 2011.), pok. Đuro Franković, Mauricij Frka Petešić, Marko Fuček, Mislav Gabelica, Sabina Galeković, Darjan Godić, Branimir Grabić, Marko Grabić, Zlatko Hasanbegović, Eduard Hemar, Željko Holjevac, Ivan Hrštić, Josip Humjan, Šime Ivanjko, Jadran Jeić, Leo Juko, Ana Jura (Zujić), Slaven Kale, Maja Katušić, Stipe Kljajić, Blaženka Krajina, Silva Kramer, Jasenka Kranjčević, Vesna Kukavica, Boris Kukić, Koraljka Kuzman Šlogar, Josef Lawitschka (Jevišovka, 31. 1. 1933. – Beč, 31. 3. 2020.), Vlatka Leskovec (Tomić), Marijan Lipovac, Maja Lozo, Vanja Lukić, Petar Macut, Filip Majetić, Castilia Manea Grgin, Teodoro Darko Mažuranić, Ivana Mudronja, Dragan Nimac, Tihomir Nuić, Marko Orlić, Marija Pandžić, Petra Platužić, Ivan Poljac, Tamara Prevedar, fra Marko Prpa, Ivana Rukavina, Eva Salopek, Zdravko Sančević, Mario Spadanuda, Melita Suljanović, Marija Šerić, Martina Šestić, Dinko Šokčević, Christian Šprljan, Ilija Šutalo, Ivan Tepeš, Filip Tomić, pok. Snježana Trojčanec, Ivo Turk, Danijel Vojak, v.lč. Marko Zadravec, Radoslav Zaričić, Domagoj Zovak, Mateo Žanić, Ivana Žebec Šilj, Jakov Žižić i Zlatko Žužić. Recenzenti tiskanog izdanja su prof. dr. sc. Vladimir P. Goss i prof. dr. sc. Ivan Rogić. Leksikografski savjetnici i redaktori nagrađivani su stručnjaci Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža Vlatka Dugački i Krešimir Regan.

Izvor: www.matis.hr Diana Šimurina Šoufek

Sveta misa u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje u Stolnom Biogradu

Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje u Stolnom Biogradu obilježeni su svetom misom na hrvatskom jeziku koju je služio velečasni Vjenceslav Tot. Misi su nazočili predstavnici diplomatskog zbora Republike Hrvatske u Mađarskoj na čelu s veleposlanikom Mladenom Andrićem, hrvatski vojnici prvog hrvatskog kontingenta u Međunarodnom zapovjedništvu divizije centar u Stolnom Biogradu na čelu s generalom bojnikom Denisom Tretinjakom i hrvatski vjernici.

Velečasni Vjenceslav Tot

Predsjednica Janja Cindrić Jakubek

Nakon što je u Hrvatskom saboru 14. studenog prošle godine izglasan novi kalendar blagdana, Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje ove se godine po prvi put obilježavaju 18. studenog kao državni praznik. Unatoč nadama da će Republika Hrvatska mirnim putem steći svoju neovisnost i suverenost, kao što je poznato, u kolovozu 1990. godine izbila je pobuna dijela srpskog stanovništva u Hrvatskoj, takozvana balvan-revolucija, uslijed koje su se na više strana dogodili manji oružani incidenti. Oružani sukobi između Hrvatske, JNA i srpskih pobunjenika započeli su u travnju 1991. godine, a od kolovoza 1991. ti su sukobi prerasli u izravnu agresiju Srbije. Hrvatska je pružila snažan i uporan otpor napadu i uspostavila čvrste linije obrane. Dan sjećanja na žrtvu Vukovara obilježava se u spomen na 18. studeni 1991. godine, kada je nakon tromjesečne opsade slomljena obrana Vukovara. Tako je na inicijativu prvog hrvatskog kontingenta u Međunarodnom zapovjedništvu divizije centar u Stolnom Biogradu u crkvi svetog Emerika u povodu Dana sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dana sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje održana sveta misa na hrvatskom jeziku, koju je služio velečasni Vjenceslav Tot. U organizaciji svete mise sudjelovala je i predsjednica Hrvatske samouprave Stolnog Biograda Janja Cindrić Jakubek, koja je tom prigodom prenijela tople i iskrene pozdrave stolnobiogradskog biskupa Antala Spányija.

Velečasni Tot se na početku misnog slavlja prisjetio prvih dana svog franjevačkog života u novicijatu u Ostrogonu, gradu sv. Stjepana, i svečanog polaganja u grobnicu tijela kardinala-primasa Józsefa Mindszetyja. Na taj događaj 4. svibnja 2014. godine pristigli su svećenici, biskupi i kardinali iz cijeloga svijeta, pa tako i Hrvatske. Zadaća franjevačkih novaka bila je pomoći biskupima, nadbiskupima i kardinalima u pripremama za svetu misu. Radosno je ispričao kako je trebao pomagati zagrebačkom nadbiskupu, kardinalu Franji Kuhariću, a tijekom priprema za misu mogli su kratko porazgovarati i o događajima u Hrvatskoj.

U svojoj propovijedi velečasni Tot s nevjericom se upitao: kako je moglo doći do oružanog sukoba između dva naroda koji vje-

ruju u Krista, koja se razlikuju samo u načinu slavljenja liturgije? Čemu toliko žrtava, boli i stradanja? „U tome se ostvaruje ‘misterium iniquitatis’, tajna zla. Mi smo se morali braniti protiv agresora i zaštititi svoju vjeru, djecu, obitelj i sve bližnje koje jako volimo“, naglasio je u propovijedi velečasni Tot. Dodao je kako je čovjek i danas u neprekidnoj borbi protiv zla, stalno izložen njegovim napadima. Bog je u Isusu Kristu ušao u ljudsku povijest i učinio svjedočanstvo o istini rekavši „Ja sam put, istina i život“, a vrag sve snažnije radi na uništenju Božjeg stvorenja. Pozvao je vjernike da se ugledaju na svece, žrtve Domovinskog rata, Vukovara i Škabrnje, te branitelje, koji su branili svoju domovinu i vjeru. Na-

Na svetoj misi

glasio je kako zadaća ni danas nije manja, jer neprijatelj ne napada neposredno, nego podmuklo. Vjernici su na svetoj misi među ostalim molili za sve žrtve Domovinskog rata, Vukovara i Škabrnje, te da grad Vukovar postane mjestom posebnog pijeteta kako bi se žrtvom stečena sloboda mogla cijeniti sa zahvalnošću i poštovanjem. „Gospodine, sjeti se i svih naših branitelja čija tijela još nisu pronađena. Molimo te da svaka žrtva pronađe svoj mir u Tebi, a svima koji su na ovim prostorima nevino gubili živote od nasilja u ratnim operacijama, logorima i zatvorima udijeli mučenički vijenac Tvoje slave. Po Kristu, Gospodinu našem, molimo te. Amen“.

Kristina Goher

Gradišće za Vukovar

Gradišćanski Hrvati svako ljeto s jednom manjom delegacijom sudjeluju u Koloni sjećanja u Vukovaru 18. novembra, na dan kad je 1991. ljeta agresorska srpsko-četnička vojska na zvirski način zničila tromesečnu obrambu braniteljev, pustošila grad, mučila, postriljala ili u srpske logore poslala stanovništvo i junake. Ovo ljeto i zavolj pandemije nije se ganulo gradišćansko izaslanstvo. U Koljnofu i u južnogradišćanski naselji jur lani su se oglasili zvonu u 18.11 uri, u znak spominjanja žrtve Vukovara i Škabrnje u Domovinskom boju, a u Koljnofu su u pratnji molitve i mečeši gorili u natpisu Vukovar. Na poziv predsjednika Društva Hrvati, dr. Franje Pajrića, ki je drugačije i inicijator, organizator i šofer pri putovanju u Vukovaru, k ovoj „akciji“ su se ljetos odano pridružili kotrigr Hrvatskih samoupravov, u neki mjesti i sami načelniki i načelnice, i tako su 18. novembra u 18.11. minuti u naši seli nanovič zvonili, a svu noć su sviće gorile u obliku imena herojskoga grada, u blizini kapele sv. Marti-

U Nardi

FOTO: KRISTINA GLAVANIĆ

U Koljnofu

FOTO: IVAN VOLGYI

U Hrvatski Šica

FOTO: BRIGITTA VARGA

na u Koljnofu na Glavnom trgu, pred crkvom Svetoga Križa u Nardi, pred Božjim domom sv. Mikule u Gornjem Četaru, pred spomenikom palih junakov u susjedstvu crkve sv. Ane u Hrvatski Šica i pred Globusom, polag kapele sv. Štefana i u Petrovom Selu. Navodno je ta dan i u obloku prisičke Zbirke sakralne umjetnosti Hrvatov u Ugarskoj svića spomenula ljude na vukovarsku i škabrnsku žrtvu. Tako se ufamo da kljetu na 30. obljetnici toga turobnoga datuma junački grad polag Dunaja, još i većimi će iz Gradišća

U Gornjem Četaru

FOTO: KRISTINA HORVATH

U Petrovom Selu

FOTO: TIMEA HORVAT

imati želju pohoditi i na ta način izraziti svoje diboko poštovanje nedužnim žrtvam i junakom Domovinskoga boja, u mimohodu od centra varoša do Memorijalnoga groblja.

Tiho

Šandor Matoric: „Nalazimo se na najdužoj granici u cijeloj državi, bez ijednog prijelaza od Barče do Drávaszabolcsa”

Razgovarala Branka Pavić Blažetin

Na lokalnim i narodnosnim izborima u listopadu 2019. izabrani ste za načelnika kao jedini kandidat i sada radite u drugom uzastopnom mandatu.

Da. Zastupnika je četvero, ja sam peti. Malo smo selo. Po zadnjem popisu bilo nas je 476 u Starinu. Radi se. Malo nas je omela pandemija i ova kriza, država je malo povukla financije, a sve se vrti oko novca, ako nema dovoljno novca nema ni rada. Nadam se da ova kriza prolazi i da ćemo u drugoj polovici godine završiti poslove koje nismo u prvoj polovici godine.

Samouprava nema institucije u svom održavanju. U mjestu djeluje osnovna škola.

Imamo (održavamo) zajednički vrtić sa Šeljinom, plaćamo za svako dijete i osiguravamo njihov prijevoz u Šeljin i natrag s našim kombijem, 235 000 ft godišnje nas košta svako dijete. Mi gospodarimo ove godine s proračunom od 115 milijuna forinti. Imamo niz projekata koji su u tijeku, tako i Interreg projekt (Drava Events II) prekogranične suradnje sa Sopjem, za što smo dobili sredstva. Nedavno smo potpisali ugovore, pa ako sve bude u redu u rujnu će početi radovi na rekonstrukciji zgrade mjesnog Doma kulture u Starinu, a tu je i niz festivala za što je isto dobivena potpora u sklopu spomenutog projekta koji ćemo ostvariti u nastupajućem razdoblju. Ove „Dravske manifestacije” su na tragu kulturne, umjetničke i gastronomske suradnje prijateljskih naselja Starina i Sopja. Dravsko proljeće, Bošporijada, Dan odseljenih, Dan umirovljenika, Ivanje, Likovna radionica na Dravi, malonogometni turnir, Dan sela.... Zgrada doma kulture građena je domalo prije šest desetljeća, jednom je bila obnovljena prije trideset godina. Radit će se potpuna unutrašnja rekonstrukcija, povećati prostor, urediti sanitarni blok, sve prostorije, izgraditi suvremeno grijanje, pozornica i osuvremeniti ulaz, bit će to investicija od 80 tisuća eura.

Kako izaći u svijet? S jedne strane je Drava koja zatvara put, Starin kao da je na kraju svijeta.

Zatvara put zaista. Puno se puta govorilo o mostu. Nalazimo se na najdužoj granici u cijeloj državi, bez ijednog prijelaza od Barče do Drávaszabolcsa, a to je 55 kilometara. Nekada se priča-

Šandor Matoric, zaljubljenik u Dravu i dravski kraj

lo o mostu kod Drvljanaca, pa o skeli, svakakvih ideja je bilo i ima, ali se fizički ništa ne događa.

Imate i pristanište na Dravi. To je seoska imovina ili dio Nacionalnog parka Dunav-Drava?

To je sada seosko. Prošle godine smo sve obnovili. I infrastrukturu smo iznijeli van. Dva kilometra struje, kilometar vodovoda sve do kućice u pristaništu. Obnovili smo kućicu imamo struju i vodu, potpun komfor. Do 50-60 osoba može biti tamo, mogu praviti fešte. Sve imamo i klupe i stolove. Jako je lijepo.

Od siječnja ste u upravnom smislu dio šeljinskog Okružnog bilježništva.

Centar je u Šeljinu, ali se mi tri sela držimo zajedno, Starin, Martinci i Križevci. Od ove godine smo priključeni Šeljinu i tamošnje bilježništvo se brine o 12 naselja. Opao je broj stanovnika, tako da smo mi, ova tri sela, izgubili dosadašnje samostalno bilježništvo, koje je bilo u Martincima. Čim nas ima više, ima više i posla, tim je teže sve sagledavati, ali smo ispod 2 000 stanovnika u ova tri sela, što možemo. Ja u uredu ovdje u Starinu imam dvije osobe ...

Koje su mogućnosti kojima seoska samouprava može aplicirati za dodatna sredstva, programe i projekte iz državnoga proračuna?

I sada imamo pet-šest predanih natječaja. Dali smo molbu za ceste u selu, za nogostup, za gradnju staračkog doma, sudjelujemo u svim natječajima i programima mađarske Vlade, sve pratimo.

Kakav je dobni sastav stanovništva?

Imamo jedanaestero djece koja pohađaju vrtić, dvadeset i petero školske dobi (školu u Starinu pohađa 68-ero djece, ali tu su i djeca iz okolnih naselja), desetak srednjoškolaca, radno sposobnih osoba je oko dvjesto, dok je umirovljenika 150. Fizički pomažemo umirovljenicima ako treba, pokosimo dvorište, preko zime cijepamo drva, očistimo snijeg, okupljamo ih na Dan umirovljenika, dobiju i mali simboličan poklon.

Nastavak u sljedećem broju Hrvatskoga glasnika...

Starin

Mala stranica

Međunarodni humanitarni dan

Nitko nije ni suviše siromašan
ni suviše slab
da ne bi mogao
nekome učiniti dobro.
Jagoda Truhelka

Svake godine 23. studenog u svijetu se obilježava Međunarodni humanitarni dan kako bi se ljude podsjetilo na nužnost ulaganja u vlastitu dobrotu. Često se kaže: „ruke koje pomažu mogu promijeniti svijet“. Humanitarna djelatnost je po definiciji djelatnost kojom se u vidu novca, roba i usluga bez naknade i bez uvjeta glede teritorijalne, nacionalne, vjerske, političke i druge pripadnosti pruža humanitarna pomoć fizičkim i pravnim osobama kojima je ona prijeko potrebna zbog stanja u kojem se nalaze, a za koje nisu krive. Kroz cijelu godinu na svjetskoj razini obilježava se niz datuma. Zapravo, svi mogu imati zajednički cilj: humanitarno djelovanje i pomoć svim potrebitima. Međutim, bez obzira na sve, najveći dar koji čovjek čovjeku može dati je dio sebe, kako bi nekome spasio život!

Za pametne i pametnice

ZAGONETKE

Dok se skrivam u papiru,
puštate me vi na miru.
Kad izađem jednom van,
žvačete me cijeli dan.

Ona ima dva rukava,
sprijeda da se zakopčava.
Kao rublje nama služi,
s kravatom se često druži.

Dva prozora, dva okvira,
svatko sebi oblik bira.
Mnoge oči bolje služe
ako se s nama druže.

Mnogo riječi u me stane,
ali sve su iskrizane.
Dok sam prazna, dok sam nova,
nema riječi, nema slova.

Glasnikov glazbeni kutak

Miroslav Škoro Miroslav Škoro poznati je hrvatski pjevač, a okušao se i u vođenju televizijskih emisija, glumi i politici. Rođen je 29.7.1962. godine. Vodio je nekoliko glazbeno-zabavnih emisija, a mnoge njegove pjesme su veliki hitovi poput „Mata“, „Svetinja“ i „Ne dirajte mi ravnicu“. U pjesmama dočarava atmosferu Slavonije, ali i obrađuje tematiku Domovinskog rata i njegovih žrtava. Škoro je u Osijeku završio osnovnu školu i gimnaziju te je kasnije upisao Višu građevinsku školu Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku, gdje je i diplomirao. Miroslav Škoro se počeo baviti diplomacijom te je 1995. imenovan za prvog hrvatskog generalnog konzula u Pečuhu, dužnost je obnašao dvije godine. Svoju glazbenu karijeru je započeo s bendom Zadnja stanica 1979. godine, a zatim se pridružuje grupi pod nazivom OK Band. Od sredine devedesetih godina prošlog stoljeća nastupa s tamburaškim orkestrom Slavonki bečari. Godine 1992. nastupa s tamburaškim sastavom Dike, te godine izdaje album „Ne dirajte mi ravnicu“ s istoimenom pjesmom koja je postala veliki hit te danas slovi za jednu od najpoznatijih hrvatskih pjesama. Nakon toga izlazi album „Miroslav Škoro i Ravnica“, a na tom se albumu nalaze poznate pjesme „Mata“ i „Heroji ne plaču“. Godine 1996. izdaje album „Sitan vez“, a 1998. godine „Čuvati na srcu“. Godinu dana kasnije izlazi „Ptica samica“, a 2001. godine „Slagalica“. Škoro se popeo na vrhove top ljestvica s albumom „Milo moje“, na kojem se nalaze uspješnice poput „Ne vjeruje srce pameti“, „Tamo gdje je dom“ i suradnja s Markom Perkovićem Thompsonom „Reci, brate moj“. Dvije godine nakon izuzetno prodavanog albuma, Škoro snima novi koji se zove „Svetinja“, a pet godina nakon „Milo moje“ izlazi „Moje boje“. Godine 2014. objavljuje album „Putujem sam“ s istoimenim singlom. U lipnju 2019. godine objavio je svoju kandidaturu za predsjednika Republike Hrvatske.

Zajedno za dobrobit svih mještana

Na posljednjem popisu stanovništva samo se 20% stanovnika Fičehaza izjasnilo kao Hrvati, iako je deset godina ranije njihova stopa bila čak 50%. Proces asimilacije 2007. godine ubrzalo je zatvaranje mjesne osnovne škole u kojoj se odvijala predmetna nastava hrvatskog jezika. Tom procesu doprinijela je i blizina grada Velike Kaniže, gdje mještani rade i školuju svoju djecu, premda se neki odlučuju za kerestursku školu u kojoj se predaje hrvatski jezik. Danas u Fičehazu hrvatski jezik govore uglavnom umirovljenici, no dobrih govornika ima i među mlađima, o čemu svjedoči i primjer predsjednika Hrvatske samouprave Zoltána Juhásza. O njegovanju hrvatskih tradicija, običaja i jezika podjednako brinu Hrvatska samouprava i Mjesna samouprava na čijem je čelu bivši predsjednik Hrvatske samouprave dr Jože Takač. Oba tijela te vrijednosti smatraju važnima i nadaju se da će izgradnja novog mosta na Muri ojačati veze s Hrvatskom.

Prinos izvrsne suradnje Hrvatske samouprave i Mjesne samouprave Fičehaza je zajedništvo mještana, koje je posebno važno u vrijeme pandemije. Početkom listopada obje su samouprave obiteljima donirale maske kako bi im pomogle u borbi protiv širenja zaraze.

„Oni koji moraju raditi nemaju izbora, ne mogu ostati kod kuće, moraju se zaštititi maskama pa smo ih odlučili nabaviti i time pomoći svakoj obitelji, a u tome nam se pridružila i Mjesna samouprava. Svaka samouprava je podijelila po dvije maske. Maske su dosta skupe, te je pomoć obiteljima dobrodošla. Naše selo je malo, ima oko 650 stanovnika, svi se poznajemo i pomažemo gdje možemo, nastojimo doznati kakva je pomoć potrebna pojedinim mještanima. Hrvatska samouprava sudjeluje u humanitarnim poslovima: tako smo, primjerice, doznali da jedna obitelj nema peć za zimu i pronašli čovjeka koji je spreman pokloniti vrijednu kaljevu peć. Attila Horváth, koji se u Fičehaz doselio iz Velike Kaniže i bavi se izradom kaljevih peći složio je i poklonio obitelji jednu peć. Mislim da takva mala dobra djela puno znače ljudima”, rekao je predsjednik Hrvatske samouprave Zoltán Juhász.

Posjetitelji odmah primjećuju da je ovdašnja seoska zajednica dobra, na prekrasnim zelenim površinama nigdje nema smeća,

Predsjednik Hrvatske samouprave Zoltán Juhász zasadio je hrastovo drvo na Trgu sv. Stjepana

posvuda je zasađeno cvijeće, mir je i tišina, zrak je čist, a infrastruktura cjelovita, svi uvjeti modernog života su omogućeni. Fičehaz je raj za djecu: u središtu sela nalaze se veliko nogometno igralište i drvored plata, gdje rijetko kad prolaze automobili pa se djeca mogu igrati na otvorenom do mile volje. U posljednje vrijeme doseljavaju se obitelji iz obližnjeg grada, kao što je učinila i obitelj Attila Horvátha, koji je Fičehaz izabrao upravo iz tih razloga. Zahvaljujući tom trendu porastao je i broj djece u mjesnom Hrvatskom dječjem vrtiću, kojem je prije nekoliko godina zbog malog broja polaznika prijetilo zatvaranje. Danas ovdje ima čak 16 vrtićara – naravno, svi sudjeluju u hrvatskom odgojnom

programu. Hrvatska samouprava u odgojnom radu pomaže nabavom hrvatskih knjiga za mališane te pribavljanjem poklona za blagdan.

Fičehaz već preko 30 godina surađuje s međimurskim naseljem Donjim Vidovcem, čemu su uvelike doprinijeli čelništvo sela i Hrvatska samouprava. Na žalost, suradnju sprečava pandemija, ali nadaju se u bolje sutra. Predsjednik Hrvatske samouprave smatra da će izgradnja novog mosta na rijeci Muri ojačati veze s Hrvatskom, što će doprinijeti njegovanju hrvatskog jezika:

„Ovdje u Fičehazu jedva čekamo izgradnju mosta. Pojedini mali poduzetnici već surađuju s hrvatskim tvrtkama, a i moja tvornica, u kojoj radim u Velikoj Kaniži ima poslovnu suradnju s Hrvatskom. Vjerujem da će nakon izgradnje mosta ljudi prepoznati važnost poznavanja hrvatskog jezika, što će odrediti poslovne veze”, rekao je predsjednik Juhász.

U selu djeluje i ženski pjevački zbor, koji njeguje regionalnu glazbenu kulturu, a Fičehaz je dao i „slavuju” Pomurja, tetu Roziku Broz, no probe su prekinute zbog pandemije. Čelništvo sela i Hrvatska samouprava žele nastaviti započetim putem, omogućujući kvalitetne životne uvjete i čuvajući hrvatsko obilježje. Inače, naselje je nedavno sadnjom spomen-stabla crvenog hrasta skromno obilježilo 100. obljetnicu Trianonskog mira – naime, u grbu Fičehaza zbog hrastovih šuma nalazi se hrastov list.

Zastupnici dviju samouprava s donatorom Attilom Horváthom dostavljaju peć ugroženoj obitelji

Skromni hrvatski kiritof u Kisegu

Pokidob nas od svih stran stišće koronavirus i u Kisegu su Hrvati otpovidali u mnoštvu svečevati tradicionalni hrvatski kiritof. U crkvi sv. Mirka/Emerika, 7. novembra, u subotu, od patrona i zaštitnika Božje hiže kiseških Hrvatov su se spomenuli dva celebranti svete maše, židanski farnik Štefan Dumović i umirovljeni duhovnik dr. Anton Kolić. Potom se je šaka Hrvatov zastala moliti i odjačiti himnu Gradišćanskih Hrvatov pred negdašnjom kloštrom i gimnazijom, ka zgrada je ljetos i prikdana za temeljnom obnovom. Ovde se nalazi i spomen-ploča Mate Meršiča Miloradića, farnika, pjesnika i znanstvenika našega naroda ki se je ovde školovao, ku je dala postaviti mjesna Hrvatska samouprava pred dvajsetimi ljeti, na 150. obljetnici rođendana našega velikana.

U Kisegu odonda nijedan hrvatski kiritof nije proslavljen tako da ne bi bili položili vijenac u čast kiseškoga dijaka. Tako je to bilo i ljetos sa zastupniki Hrvatske samouprave, ali za razliku od prethodnih ljet, zbog pandemije, ovput nije bilo ni druženja ni daljnega svečevanja.

Tiho

FOTO: IMRE HARSÁNYI

Mašu su služili Štefan Dumović i dr. Anton Kolić

Zastupniki kiseške Hrvatske samouprave kod Miloradićeve spomen-ploče

Međunarodna izložba slika „Panonska priča“ u Baji bez svečanog otvorenja

Sukladno odluci Vlade o mjerama zaštite zbog nepovoljne epidemiološke situacije, a u interesu zaštite građana od zaraze koronavirusom otkazani su svi programi u organizaciji Baja Marketing Kft-a. Izložbe će biti postavljene i mogu se posjećivati, ali izostaju svečana otvorenja. Tako je otkazano i svečano otvorenje međunarodne izložbe slika „Panonska priča“ koje se trebalo održati u petak, 6. studenog 2020. godine u Bačkoj palači kulture u Baji. Radi se o projektu koji već petnaestak godina okuplja likovne stvaratelje iz triju susjednih država koje dijele zajedničko naslijeđe Panonske nizine. Zajednička izložba radova likovne kolonije Pannon Art iz triju država, Hub-Art Dušnok (Mađarska), Croa-Art Subotica (Srbija) i Bel-Art Beliše (Hrvatska) postavljena je u galeriji Bačke palače kulture u Baji i može se pogledati od 7. do 14. studenog ove godine.

s.b.

BIKIĆ

Mjesna samouprava objavila je natječaj za popunjavanje radnog mjesta bilježnika. Natječaj za bilježnika Načelničkog ureda objavljen je na neodređeno vrijeme, za obavljanje zadaća prema članku 1. i 2. Zakona o mjesnim samoupravama broj CLXXXIX. iz 2011. godine. Prava poslodavca prema članku 8. istog ostvaruje Načelnički ured. Pored mađarskog državljanstva i nekažnjavanosti preduvjet predstavlja stečena visoka stručna sprema u području državne uprave ili prava s dvogodišnjim radnim iskustvom. Prednost predstavljaju stručna sprema u području financija, njemački ili engleski jezični ispit srednjeg stupnja te iskustvo rukovoditelja od 1-3 godine ili rukovoditelja u državnoj upravi u trajanju 3-5 godina. Natječaj je otvoren do 10. studenog 2020. godine, kandidati će se ocijeniti do 23. studenog 2020. godine. Radni odnos počinje 1. prosinca 2020. godine. Mjesna samouprava omogućuje i službeni stan. Za dodatne informacije posjetite mrežnu stranicu bacsbokod.hu i poveznicu kozi-gal.las.gov.hu/pages/jobviewer.aspx?ID=ugve7rhmf2.

Fond „Gábor Bethlen” objavio natječaj za financiranje narodnosnih projekata tijekom 2021. godine

Fond „Gábor Bethlen” objavio je poziv za prijavu narodnosnih projekata održavanja kampova i škola u prirodi te kulturnih manifestacija 2021. godine.

Mađarska Vlada na više načina podržava autohtone narodnosti u Mađarskoj u očuvanju narodnosne pripadnosti, jezika i kulture. Među njima iznimnu važnost imaju i kampovi za narodnosne učenike. Po nalogu Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Fond „Gábor Bethlen” objavio je poziv za financiranje kampova koji će se održati 2021. godine (NTAB-KP-2021) za armenske, bugarske, grčke, hrvatske, njemačke, poljske, rumunjske, rusinske, slovačke, slovenske, srpske i ukrajinske osnovnoškolce i srednjoškolske koji pohađaju redovnu nastavu, a u cilju usavršavanja materinskog jezika, proširivanja povijesnih, zemljopisnih i kulturnih spoznaja o matici, poticanja kreativnih aktivnosti te očuvanja vjerske i kulturne baštine. Donja granica potpore je 300 tisuća, a gornja 3 milijuna forinti, ovisno o lokaciji kampa. Prijave se primaju zaključno do 17. prosinca 2020. godine.

Mađarska Vlada jednako važnim smatra i očuvanje narodnosne kulture te na brojne načine podržava očuvanje narodnosne pripadnosti i jezika. Po nalogu Državnog tajništva za odnose s vjerskim zajednicama i narodnostima pri Uredu predsjednika Vlade Fond „Gábor Bethlen” objavio je poziv za financiranje kulturnih priredbi (NKUL-KP-2021.) armenske, bugarske, grčke, hrvatske, njemačke, poljske, rumunjske, rusinske, slovačke, slovenske, srpske i ukrajinske narodnosti. Cilj natječaja je očuvanje kulturne tradicije, materijalnih i duhovnih dobara, kao i poticanje kreativnih aktivnosti te kulturnih i znanstvenih inicijativa koje utječu na cjelokupnu ili pretežan dio narodnosne zajednice. Donja granica potpore je 200 tisuća, a gornja 1 500 000 tisuća forinti. Prijave se primaju zaključno do 2. prosinca 2020. godine.

k.g.

Budimpešta

Sjednica parlamentarnog Odbora za narodnosti i Pododbora za obrazovanje, kulturu i vjerska pitanja

Članovi parlamentarnog Odbora za narodnosti na današnjoj sjednici poslušali su izvješće zamjenice pravobraniteljice za narodnosti dr. Erzsébet Sándor dr. Szalay o službenom očitovanju u vezi očuvanja starog švapskog groblja (neufriedhof) u Zsámbéku kao narodnosne kulturne vrijednosti, narodnosnim aspektima pripreme i provedbe popisa stanovništva 2021. godine te utjecajima izvanrednog stanja zbog pandemije koronavirusa na narodnosne zajednice.

Pododbor za obrazovanje, kulturu i vjerska pitanja narodnog odbora pod predsjedanjem slovenske parlamentarne glasnogovornice Erike Köles zasjedao je u delegacijskoj dvorani Parlamenta. Iznesene se informacije o sadržaju izmijenjenog Nacionalnog kurikulumu, smjernicama nacionalnog obrazovanja, izrađenim okvirnim planovima, situaciji u vezi udžbenika, Nacionalnom programu stipendiranja nastavnika, promjenama broja prijavljenih učenika za školske

FOTO: FERENC SÜTÖ

godine 2019./2020. i 2020./2021. te opsegu podnosioca zahtjeva za osposobljavanje.

Pozvani predavači bili su državni tajnik za obrazovanje Ministarstva ljudskih resursa dr. Zoltán Maruzsa, Ravnateljica Centra Klebelsberg Gabriella Hajnal, ministrica zadužena za Nacionalni kurikulum Attiláné Kállay te načelnik Odjela Nacionalnog centra za obrazovanje i ravnatelj institucionalne jedinice Mađarskog instituta za obrazovanje József Weigert (Školski centar Valéria Koch).

s.b.